

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Filosofická fakulta
Ústav pedagogických věd

Martin Kříž (UČO 65621)
Pedagogika - Angličtina
bakalářské studium
imatrikulační ročník 2002

Role rodičů ve vztahu ke škole - Empirická zjištění

Milada Rabušicová, Vlastimil Čiháček, Kateřina Emmerová, Klára Šedřová

Metody a techniky pedagogického výzkumu
Seminární práce

Brně 11. 5. 2004

ÚVOD	3
Metodologický postup	3
Odvozené indikátory	2
Výzkumný vzorek	4
Sběr dat a návratnost	4
Výsledky výzkumu	4
Problémová místa výzkumu	5
ZÁVĚR	6

Úvod

Tento výzkum se zabýval rolami, které na sebe berou rodiče ve vztahu ke škole, kde se učí jejich dítě.

Teoretická východiska se zakládají především na anglicky psané literatuře, kde autoři identifikovali 3 základní přístupy k rodičům: náhled na rodiče jako na zákazníky, jako na partnery a jako na občany. Rodiče podle těchto charakteristik spadají do kategorií "klient" (zákazník), "partner" a "občan". K těmto již existujícím teoretickým konceptům přidávají výzkumníci kategorii "rodič jako problém".

Kategorie rodiče jako problém nabývá tří základních podob. První z nich je skupina rodičů, které autoři označili jako "nezávislé". Nezávislí rodiče udržují se školou pouze minimální kontakt a nemají potřebu s ní blíže spolupracovat, i když ji tolerují. Rozvoj jejich dítěte často zajišťují mimo školu.

Druhou skupinou jsou "špatní rodiče", kteří neprojevují o své děti a jejich výchovu zájem. Školou nepodporují nebo ji ignorují, neplní své rodičovské povinnosti.

Poslední skupinou problémových rodičů jsou rodiče "snaživý". Ti naopak se školou komunikují, doma se s dětmi učí a aktivně se zapojují do činností se školou souvisejících. Učitelé se mohou jimi cítit ohroženi, protože tyto rodiče požadují například

Metodologický postup

zprávy o pokroku dětí a formulaci učitelova pedagogického přístupu.

Z charakteristik jednotlivých rodičovských rolí pak byly odvozeny indikátory, které byly transformovány do dotazníkových položek, jež se staly součástí dotazníků

Odvozené indikátory

distribuovaných zástupcům škol (ředitelům) a rodičům.

Rodiče jako problém - nezávislí, špatní a snaživý

Rodiče jako zákazníci (klienti)

Rodiče jako výchovní partneři, rodiče jako sociální partneři

Rodiče jako občané

Ke každé z rodičovských rolí byly vytvořeny 3 indikátory, a tak se získalo celkem 21 dotazníkových položek, které byly uvozeny větou "Rodiče se ve vztahu ke škole chovají různým způsobem. Pokuste se odhadnout podíl rodičů na Vaší škole (na škole Vašeho dítěte), kteří by se dali charakterizovat například takto..." Respondenti měli ke každému z tvrzení odhadnout procentuální zastoupení rodičů (na škále 0% - 10% - 25%

Výzkumný vzorek

- 50% - 75% - 90% - 100%).

Výzkumný vzorek byl vytvořen náhodným výběrem z 10 924 škol (z toho mateřských 6 695, primárních 1 697 a úplných základních 2 532).

Celkově bylo odesláno 1 800 dotazníků na 900 škol. Dotazník měl vyplnit ředitel a zároveň měl předat druhý dotazník s vyplacenou odpovědní obálkou a instrukcemi libovolnému rodiči žáka své školy. Jednotkou analýzy je tedy respondent

Sběr dat a návratnost

reprezentovaný zástupcem školy nebo rodičů.

Celková návratnost byla 30%, tj. 571 respondentů, přičemž část dotazníků byla

Výsledky výzkumu

distribována emailem, zde dosáhla návratnost 6%.

Mezi čtyřmi základními podobami rodičovské role ve vztahu ke škole drtivě převažuje zákaznický přístup. Jeho zastoupení je, bez ohledu na to jestli odpovídal zástupce školy nebo rodičů, 82% odpovědí.

Na druhém místě se umístila role partnerská, která získala 38% odpovědí. Třetí je pak náhled na rodiče jako na problém (22%) a nejmenší zastoupení má role rodiče jako občana - 18%.

Rozdíly v hodnocení rodičovských rolí z pohledu zástupců škol a rodičů jsou malé.

Pokud se ale vezme v potaz typ školy, je možno nalézt některé podstatné rozdíly.

Problémová místa výzkumu

Čím vyšší je stupeň školy tím více ubývá partnerského a občanského přístupu. Domnívám se, že prvním faktorem, který může oslabit důvěru ve spolehlivost výzkumu je **způsob doručení dotazníků k respondentům**. Ředitelé sami vybrali zástupce rodičů, kterým pak dotazník předali. Dá se tedy předpokládat, že vztahy rodičů, kteří vyplňovali rodičovskou část dotazníku jsou tedy určitým způsobem nadstandardní, neboť mají nadstandardní vztahy s ředitelem. Autoři si jsou tohoto slabého místa vědomi.

Další problém je metodologický a není ho pravděpodobně možno vyřešit. Jde o **nízkou návratnost dotazníků**, tudíž zde zjevně proběhl pozitivní výběr. Nabízí se otázka, jaké byly motivy, které vedly určitou část respondentů k tomu, že odpověděli, nebo na druhé straně (jak tomu bylo u 70%) neodpověděli. Je možno se domnívat, že při čistě teoretické návratnosti 100% by se výsledky výrazně odlišovali od získaných. Autoři sice uvádějí, že dotazníky rozesílali i emailem (velmi nízká návratnost, 6%), ale informace kolik jich bylo takto distribuováno chybí. **Charakteristika** části těch, kteří odpověděli/neodpověděli klasickou, nebo elektronickou cestou se však může podstatně lišit a je zde možnost dalšího zkreslení.

Indikátory byly pro statistické zpracování označeny C1-C21, vždy ve skupině po třech (viz popis výzkumu). Vzájemná korelace mezi indikátory jedné skupiny však byla někdy nízká např. C19-C21: rodič jako občan:

	C19	C20	C21
C19	1.00		
C20	0.19	1.00	
C21	0.22	0.29	1.00

V šesti případech byla také vzájemná korelace ve skupině nižší než korelace jednotlivých indikátorů mezi skupinami:

C3 ku C1 (rodič jako zákazník) je **0.18**, zatímco C15 (rodič jako partner) **0.22**, C18 (rodič

jako sociální partner) rovněž **0.22** a C21 (rodič jako občan) **0.23**.

Dále pak: C5 je ku C4 (nezávislí rodič jako problém) **0.27**, zatímco C7 a C8 (špatný rodič jako problém) vykazují s C4 korelaci **0,43** a **0.30**.

Závěr

Výzkum byl podle mého názoru proveden dobře. Obsahuje dostatek materiálů, tabulek a příloh (Korelační matice indikátorů rodičovských rolí, Faktorová analýza rodičovských rolí atd.) nato, aby čtenář byl sám schopen posoudit správnost získaných údajů i metodologický postup.